فصلنامه ایده های نوین روانشناسی

دوره ۱۱، شماره ۱۵ ، زمستان سال ۱۴۰۰

بررسی اثربخشی آموزش طرح کرامت بر مهارت‌های زندگی (مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی) دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان گناوه

مینو طباطبائی[۱] نفیسه رفیعی[۲] آزاده دیری*[۳]

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش طرح کرامت بر مهارت‌های دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان گناوه بوده است. پژوهش حاضر از لحاظ روش با توجه به نوع طرح پژوهش نیمه آزمایشی و از لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر پایه سوم و چهارم مقطع ابتدایی سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸ شهرستان گناوه استان بوشهر بوده است. با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس نمونه ای به تعداد ۳۰ نفر انتخاب شده است سپس در دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و ۱۵ نفره کنترل تقسیم شده است. در این ژوهش از دو پرسشنامه استاندارد مهارت‌های اجتماعی ماتسون (۱۹۸۳) و مهارت‌های ارتباطی کوئین دام (CSTR)(۲۰۰۴) استفاده شده است. و اطلاعات با نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ با آزمون تی-مستقل و تحلیل کوواریانس تحلیل گردید. نتایج نشان داد که مقدار تاثیرگذاری نوع گروه آماری بر هر دو متغیر مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی معنادار می باشد($P<0.05$) . همچنین پس از اجرای طرح کرامت میزان مهارت‌های ارتباطی افزایش داشته است و میزان مهارت های اجتماعی پس از اجرای طرح کرامت نیز افزایش داشته است. لذا اجرای طرح کرامت منجر به بهبود مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی در بین دانش آموزان می‌شود و پیشنهاد می‌شود این طرح در بین دانش‌آموزان کلیه مقاطع اجرایی شود.

کلمات کلیدی: طرح کرامت، مهارت‌های زندگی، مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های اجتماعی

[۱] استادیار گروه علوم انسانی، واحد فولادشهر، دانشگاه پیام نور، فولادشهر، ایران

[۲] استادیار گروه علوم انسانی، واحد پیربکران، دانشگاه پیام نور، پیربکران، ایران

[۳] دانشجوی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، گروه علوم انسانی، واحد اصفهان، دانشگاه پیام نور، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

مقدمه

آماده‌سازی کودکان و نوجوانان برای زندگی اجتماعی به یک نگرانی مهم برای مقامات آموزشی اکثر کشورها تبدیل شده‌است و طیف وسیعی از تلاش‌ها و تدابیر آموزشی و پژوهشی آن‌ها صرف شناسایی ابعاد برنامه‌های درسی بر نحوه‌ی پرورش مؤثر آن‌ها می‌شود(یوسفی افراکتی و صمدی،۱۳۹۶). گسترش آموزش‌های رسمی و کمی و تاکید بر محفوظات و انباشت فرمول‌ها و اطلاعات در ذهن بدون توان تجزیه و تحلیل و ربط دادن آن‌ها به هم شهروندان خلاق، کارا، کارآفرین، آگاه و متفکر تربیت نخواهد کرد. درنتیجه بهتر است برای رسیدن به جامعه توسعه‌یافته به کیفیت آموزش و بعد تربیت و پرورش انسان توجه خاصی شود و مهارت‌های مختلف زندگی را معلمان توانا، علاقه‌مند و تربیت شده به دانش‌آموزان بیاموزند تا آن‌ها با کسب قابلیت‌های لازم جامعه خود را در تقویت اعتقادات دینی، توسعه علمی، فرهنگی و تربیتی و نیز ثبات و آرامش کمک کنند(عرب نیا و مشتاقی، ۱۳۹۴). باتوجه به اهمیت یادگیری مهارت‌های زندگی برای مواجهه با مسائل و مشکلات روزمره و تأثیر آن بر بهبود زندگی فردی و اجتماعی و نیز تاکیدی که بر آن گردیده‌است، می‌بایست در فرآیند تعلیم و تربیت بدان توجه لازم به عمل آید و در همین راستا است که امروزه بخشی از برنامه‌های رسمی درسی مدارس در اکثر نظام‌های آموزشی به آموزش این مهارت‌ها اختصاص یافته است (یوسفی افراکتی و صمدی،۱۳۹۶) که از جمله این مهارت‌ها می‌توان به مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی نام برد. مهارت‌های اجتماعی در برگیرنده رفتارهایی هستند که احتمال تقویت از سوی اطرافیان را افزایش می‌دهد و موجب عملکرد شایسته کودک در جامعه می‌گردند یکی از وظایف اجتماعی کودکان فراگرفتن مهارت در ایجاد رابطه‌ای متقابل و موفق با همسالان است نهادهای اجتماعی و عملکرد آن‌ها عامل مؤثری در چگونگی اجتماعی شدن دانش‌آموزان و نحوه بر عهده گرفتن نقش‌های حال و آینده آنان است از جمله این نهادها، مدرسه نقش خیلی مهمی در این رابطه دارد(سعادتی و دهقان دهنوی، ۱۳۹۳). این مهارت‌ها برای سازش یافتگی و کارکرد بهنجار مهم هستند و نارسایی در مهارت‌های اجتماعی به طور نزدیکی با اختلالات روانی و مشکلات رفتاری مرتبط هستند. هدف از آموزش مهارت‌های اجتماعی در نظام‌های آموزشی فراگیرسازی شده دستیابی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به چهار هدف اولیه می‌باشد: بهبود فراگیری مهارت‌های اجتماعی، بهبود عملکرد مهارت‌های اجتماعی، کاهش یا برطرف کردن مشکلات رفتاری، تسهیل تعمیم دهی و نگهداری مهارت‌های اجتماعی (خضری، ۱۳۹۱). مهارت دیگر مورد توجه، مهارت‌های ارتباطی است. مهارت‌های ارتباطی به منزله آن دسته از مهارت‌هایی است که افراد طی آن اطلاعات، افکار و احساسات خود را از طریق مبادله کلامی و غیرکلامی با یکدیگر در میان می‌گذارند. مهارت‌های ارتباطی کارآمد نقش مهمی در موفقیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان دارد. در واقع آموزش مهارت‌های ارتباطی باعث افزایش انگیزش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری و تحصیل می‌شود. آموزش مهارت‌های ارتباطی باعث بهبود سازگاری اجتماعی، ارتباطات اجتماعی او با همسالان، همکلاسی و معلمان شده و میزان انگیزش دانش‌آموز به تحصیل را افزایش می‌دهد(احمدی و همکاران، ۱۳۹۷).

در کشور ما چند سالی است که بحث مهارت‌های زندگی به طور جدی مورد توجه قرار گرفته است. آموزش مهارت زندگی به شیوه نوین از سال ۱۳۷۴ و با همکاری سازمان بهزیستی، یونیسف، سازمان جهانی بهداشت و معاونت پرورشی در آموزش

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

و پرورش کلید خورد و تا سال ۱۳۷۷ به صورت آزمایشی در تعدادی از دوره‌های مختلف تحصیلی به شیوه غیر رسمی ایجاد شد(آقازاده و همکاران، ۱۳۸۴). در برنامه آموزش مهارت‌های زندگی در کشور ایران در دوره ابتدایی تلاش شده تا ضمن بهره‌گیری از تجارب مفید سایر ملل، باتوجه به جهت‌گیری‌های ارزشی و آموزه‌های دینی و اسلامی به آداب و مهارت‌های مورد نیاز یک فرد ایرانی مسلمان پرداخته شود(یوسفی افراکتی و صمدی،۱۳۹۶). یکی از طرح‌هایی که در حوزه تربیت ارزشی(به ویژه اخلاقی) بعد از انقلاب در معاونت پرورشی و بعدها در معاونت آموزش عمومی دنبال شد، آموزش آداب و مهارت‌های زندگی اسلامی(طرح کرامت) است(قنبری و همکاران، ۱۳۹۷). طرح کرامت در دوره دبستان یکی از مهمترین و کاربردی‌ترین طرح‌هایی است که باعث می‌گردد آموزگاران بتوانند به صورت کاربردی دانش‌آموزان را با نکات اخلاقی آشنا نمایند. در واقع طرح کرامت پاسخی به چالش بزرگ تشکیلات امور تربیتی در ایجاد تمایز و تفکیک بین آموزش و پرورش و حذف نقش ارزشمند تربیتی معلمان در مدرسه است. مجریان این طرح آموزگاران هر پایه هستند که طرح را در طول هفته و در لابلای برنامه درسی و تلفیق با موضوعات محتوای کتاب‌های درسی اجرا می‌کنند. آموزش هریک از مفاهیم با بهره‌گیری از روش مشارکتی و فعال مانند بحث و گفت‌وگو، قصه‌گویی، شعرخوانی، نمایش خلاق، بازی و سرگرمی، انجام تکالیف علمی و تحقیق و پژوهش انجام می‌شود. باتوجه به اجرای طرح کرامت در مقطع ابتدایی که از مهم‌ترین سال‌های زندگی انسان به شمار می‌رود و لزوم آموزش مهارت‌های اجتماعی که سبب افزایش مسئولیت پذیری، عزت نفس، افزایش مهارت حل مسائل شخصی و بین فردی و درنهایت تبدیل به شهروند نمونه جهانی می‌شود، لزوم انجام پژوهش در زمینه مذکور بسیار ضروری به نظر می‌رسد(عرب نیا و مشتاقی،۱۳۹۴). ازجمله اهداف طرح کرامت شامل: ۱- ملکه و درونی سازی مفاهیم اعتقادی، اخلاقی، و اجتماعی معین شده در جهت نیل به کرامت انسانی و پاسداری از عزّت نفس دانش‌آموزان ۲- افراد براساس آن بتوانند ضمن رعایت ارزش‌ها و هنجارهای جامعه به نیازها و خواسته‌های فردی و اجتماعی خود پاسخ دهند۳- ایجاد بستر مناسب برای رشد تفکر خلّاق و نقّاد دانش‌آموزان ۴- افراد بتوانند با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی با مسائل و مشکلات روبرو شده و درصدد حل آن برآیند ۵- افراد براساس آن بتوانند ضمن رعایت ارزش‌ها و هنجارهای جامعه به نیازها و خواسته‌های فردی و اجتماعی خود پاسخ دهند. طرح کرامت دارای ۱۱ مهارت اساسی شامل: ارتباط با خدا، ارتباط مؤثر، روابط بین فردی، شرافت، همدلی، مدیریت هیجانات، تصمیم‌گیری، انظباط اجتماعی، عزّت نفس، تفکّر و خودآگاهی می‌باشد. مفاهیم جزئی همان واحد کار می‌باشد که برای هر پایه ۳ واحدکار درنظر گرفته شده‌است. واحدهای کار براساس هر پایه عبارتند از: پایه اول (یادخدا، تشکر و صداقت و خوشرویی)، پایه دوم(شجاعت، احسان، صله رحم و مدیریت غم و مدیریت خشم)، پایه سوم(حیا، دوستی، مدارا و مشارکت، مسئولیت‌پذیری)، پایه چهارم(عفت و غیرتمندی، چشم‌پوشی، صبر و دور اندیشی)، پایه پنجم(حل مسئله، توکل، انصاف، امر به معروف و آزادگی) و برای پایه ششم به صورت تلفیقی از کلیه پایه‌ها در نظر گرفته می‌شود(عمید و همکاران، ۱۳۹۷). در راستای انجام این اهداف به دنبال آنیم که به بررسی اثربخشی طرح آموزش آداب و مهارت‌های زندگی اسلامی(طرح کرامت) بر مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی دانش‌آموزان سال سوم و چهارم ابتدایی بپردازیم. و واحدکارهای حیا، دوستی و مدارا، عفت و غیرتمندی و چشم‌پوشی و صبر را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم. زیرا اگر دانش‌آموزان ضمن رعایت ارزش‌ها و هنجارهای جامعه

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

بتوانند به نیازها و خواسته‌های فردی و اجتماعی خود پاسخ دهند، می‌تواند زمینه‌سازی حضور فعالی در تولید و اجرای برنامه‌های تربیتی داشته باشند و دربرابر مشکلات و ناهنجاری‌های جوامع امروزی و جوامع آینده پاسخگو باشند و بتوانند زندگی سالم و به دور از تنشی را تجربه کنند. آموزش واحدکارهای انتخاب شده در پایه سوم و چهارم و نهادینه کردن رفتارهای ارتباطی- اجتماعی دانش‌آموزان سبب درامان ماندن و توانایی مقابله داشتن با تهاجم‌های فرهنگی جوامع امروزی را خواهد داشت. از این رو پرداختن به این موضوع دارای اهمیت فراوان است. لذا باتوجه به مطالب عنوان شده سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از: اثربخشی آموزش طرح کرامت بر مهارت‌های زندگی (مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی) دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان گناوه چگونه است؟ انسان موجودی اجتماعی است و به همین دلیل از لحظه تولد تا آخر عمر در اجتماع به سر می برد و دائما در تعامل با انسان‌های دیگر می‌باشد. موضوع مهارت‌های اجتماعی کودکان بخشی از مسئله اجتماعی شدن آنان است و اجتماعی شدن جریانی است که در آن هنجارها، مهارت‌ها، انگیزه‌ها و طرز تلقی‌ها و رفتار فرد شکل می‌گیرد. مهارت‌های اجتماعی می‌تواند به عنوان مهارت‌های لازم برای تطبیق با نیازهای اجتماعی و نیز حفظ روابط بین فردی رضایت بخش تعریف شود(جلیلی آبکنار، ۱۳۸۹). امروزه با ظهور فناوری‌های جدید وصنعتی شدن جامعه، زندگی انسان‌ها دستخوش تغییر و تحول شده است و با انبوهی از مسائل و مشکلات روبرو شده‌اند که حل آن‌ها مستلزم کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی است که در این میان نقش مهارت‌های زندگی به عنوان یک روش پیشگیری از آسیب‌های فردی و اجتماعی اهمیت زیادی دارد. بسیاری از دانش‌آموزان در رویارویی با مسائل زندگی فاقد مهارت‌ها و توانایی‌های لازم‌اند و آموزش‌های سنتی و مرسوم در قالب یادگیری های درون مدرسه‌ای نتوانسته اند آن‌ها را در حل مسائل زندگی یاری کنند(گیلک، ۱۳۸۵). بنابراین برنامه آموزش مهارت‌های زندگی مطابق متن راهنمای مهارت‌های مربوط به کودکان دبستانی ممکن است در کل باعث ارتقای سطح توانمندی‌ها و کاهش مشکلات دانش‌آموزان شود، ولی اثر آن بر اجزای تشکیل دهنده‌ی این توانمندی‌ها و مشکلات به تفکیک مشخص نیست بنابراین نیازمند پژوهش‌های دیگر است(عربگل و همکاران، ۱۳۸۴). برخورداری از مهارت‌های اجتماعی و ارتباطات ثمربخش، برای داشتن عملکرد موفق در زندگی ضروری است. مهارت‌های اجتماعی از فرهنگ و گروه‌های اجتماعی که فرد در ارتباط با آن‌ها قرار دارد، تأثیر پذیرفته و میزان برخورداری از این مهارت‌ها در سلامت رفتاری و اجتماعی افراد نقش بسزایی را ایفا می‌نماید(احمدی و همکاران، ۱۳۹۷). تعلیم و تربیت، اگربه دنبال پرورش انسان‌های رشد یافته باشد که هست، ناچار باید مسئله رشد اجتماعی را به عنوان یکی از زمینه‌های فعالیّت خود مورد ملاحظه قرار دهد. بنابراین، همراه با رشد در سایر مهارت‌های تحصیلی، پرداختن به جنبه‌های اجتماعی زندگی وکسب آمادگی‌های لازم برای برقراری رابطه‌های سالم با دیگران، یکی از چالش‌های فراروی کودکان در حال پرورش و نیز به طریق اولی، از وظایف دستاندرکاران تعلیم و تربیت است(سبزوار و همکاران، ۱۳۹۴). اخیرا هم مشخص شده است که دانش‌آموزانی که مهارت‌های ارتباطی پایین‌تری دارند کمتر از سایر افراد تمایل به ادامه تحصیل دارند و در دوران مدرسه ترک تحصیل می‌کنند. افرادی هم که عامل باخت‌ها و موفقیت‌های خودشان را دیگران می‌دانند، افرادی هستند که مهارت‌های ارتباطی پایینی دارند. در صورتیکه دانش‌آموزان توانایی مدیریت خودشان و توانایی‌ها و ضعف‌هایشان را نداشته باشند، در سال تحصیلی با مشکل روبرو می‌شوند و نمی‌توانند خودشان را با برنامه کلاسی هماهنگ

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

کنند. پژوهشگران معتقدند که دانش‌آموزان برای موفقیت در مدرسه و دانشگاه به یادگیری مهارت‌های غیرهوشی هم نیاز دارند. به مهارت‌های غیر هوشی مهارت‌های نرم یا مهارت‌های ارتباطی هم گفته می‌شود. این مهارت‌ها شامل ویژگی‌های حسی، رفتاری و اجتماعی می‌شوند. این مهارت‌ها کمک می‌کند تا دانش‌آموزان در رهبری، مدیریت، کارهای گروهی و پشتکار قدرت پیدا کنند(خسروجردی، ۱۳۹۷). کارشناسان بر تأثیر مثبت مهارت‌های زندگی در استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های هوشی و شناختی، پیشگیری از رفتارهای خشونت‌آمیز، افزایش خود اتکایی و اعتماد به نفس و بخصوص کاهش سوءمصرف مواد تأکید کرده‌اند و معتقدند، یادگیری موفّقیت‌آمیز مهارت‌های زندگی، احساس یادگیرندگی را در مورد خود و دیگران تحت تأثیر قرار می‌دهد و علاوه بر آن کسب این مهارت‌ها، نگرش دیگران را در مورد فرد، عوض می‌کند و به همین دلیل مهارت‌های یاد شده هم شخص را تغییر می‌دهد و هم محیط را، و در نهایت باعث ارتقاء بهداشت روانی می‌شود.

با توجه به اینکه اکثریت جمعیت کشور ما را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند، ضروری است به زمینه‌های مناسب برای ارتقای بهداشت روانی و سطح سلامت دانش‌آموزان پرداخته شود و شرایطی فراهم آید تا مسئولان مدارس، برنامه‌ریزان، مشاوران، روان‌شناسان و سایر دست اندرکاران آموزش و پرورش از طریق آشنایی با موضوع‌های بهداشت روانی، کودکان و نوجوانان را برای دست یابی به روان سالم یاری دهند. پژوهش‌های مختلف و نظر سنجی‌هایی در خصوص میزان موفقیت اجرای طرح آموزش آداب و مهارت‌های زندگی مطابق با اهداف کلی طرح صورت گرفته است که نشان دهنده‌ی موفقیت طرح و تأثیر مثبت آن بر رشد شخصیت دانش‌آموزان، افزایش اعتماد به نفس، ایجاد فضای عاطفی و روانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. پژوهش‌های گذشته میزان موفقیت دانش‌آموزان را در مهارت‌های حل مسئله، بهداشت روانی، اعتماد و عزّت نفس، مسئولیت‌پذیری، خودآگاهی و انظباط اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌است. پژوهش حاضر در نظر دارد به بررسی طرح کرامت بر مهارت‌های زندگی اجتماعی- ارتباطی بپردازد و بعد فرهنگی آن را مورد توجه قرار دهد. در این پژوهش به دنبال آن است که میزان موفقیت دانش‌آموزان پایه سوم و چهارم ابتدایی را پس از گذراندن طرح کرامت بر ارتقای مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی حیا، دوستی و مدارا، عفت و غیرتمندی و چشم‌پوشی و صبر را در دانش‌آموزانی که این طرح را گذرانده‌اند و دانش‌آموزانی که طرح را نگذرانده‌اند را مورد بررسی و پژوهش قرار دهد. از جهت نظری این پژوهش به بررسی طرح کرامت و مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی می‌پردازد و اطلاعاتی را در این زمینه ارائه می‌دهد که از نظر کاربردی می‌تواند برای مسئولان و مجریان این طرح مفید باشد. طرح کرامت در دوره دبستان یکی از مهمترین و کاربردی ترین طرح هایی است که باعث می‌گردد آموزگاران بتوانند به صورت کاربردی دانش آموزان را با نکات اخلاقی آشنا نمایند. در طرح کرامت ابتدایی آموزگار سخنان دانش‌آموزان را می‌شنود و سعی می‌نماید مشکلات را به بهترین نحو ممکن برطرف نماید. در این طرح برای مقابله با مشکلات اخلاقی دانش آموزان به جای ریزشدن در مسایل و بحث و گفت وگوی بیهوده با توجه به نکات کلیدی در واحد کارهای طرح کرامت راهکارهای ممکن را به صورت فهرست بندی شده ارائه می دهند(آقازاده، ۱۳۸۰).از آنجا که معلمان بیش از هر فرد دیگری به روحیه و اخلاق تک تک دانش آموزان آشنایی کامل دارد می‌تواند برای آشنایی دانش آموزان با ارزش‌های اخلاقی بازی‌های گروهی، بازدیدهای علمی و مشارکت های کلاسی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

را برگزار نماید تا به این وسیله دانش آموزان بتوانند مشکلات و مسائل اخلاقی خود را برطرف نمایند و به رفتار شایسته و بایسته‌ای دست پیدا کنند(حامی کارگر،۱۳۸۸). و پژوهش هایی در این حیطه نیز انجام شده است که می توان به موارد زیر اشاره نمود:

مؤمنی مهموئی و همکارانش(۱۳۹۰) اثرگذاری آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روان و عزّت نفس دانش‌آموزان دختر را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که آموزش مهارت‌های زندگی، سلامت روان دانش‌آموزان و عزت نفس آن‌ها را بهبود می‌بخشد. تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر نشانه‌های جسمانی و اضطراب و بی‌خوابی معنادار بوده‌است، اما بر نارسا کنش‌روی اجتماعی و افسردگی معنادار نبوده‌است. تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر عزّت نفس کلی، عزّت نفس اجتماعی و عزّت نفس تحصیلی معنادار بوده‌است. اما بر عزّت نفس خانوادگی معنادار نبوده‌است.ارجمندنیا و همکاران(۱۳۹۰) به منظور بررسی تحقیقات انجام شده در حوزه آداب و مهارت‌های زندگی فراتحلیلی در این زمینه انجام دادند. در ارتباط با محتوای این موضوع به این نتیجه رسیدند که مهارت‌هایی چون بخشودگی، مدیریت کسب و کار در منزل(که در زمره مهارت‌های بومی) قرار دارند با کمترین فراوانی مواجه هستند.گرایش بیش از حد به تحقیقات کمّی، تاکید بیش از حد بر استفاده از پرسشنامه و عدم استفاده مناسب از مصاحبه و مشاهده، عدم مشاهده دقیق یک مطالعه دقیق تطبیقی در این حوزه، گرایش بیش از حد بر مهارت‌های زندگی مورد نظر فرهنک غرب و کم اعتنایی به مهارت‌های زندگی متناسب با فرهنگ ایرانی- اسلامی، استفاده همزمان از فرضیه و سوال در بسیاری از تحقیقات، عدم دقت در روش‌های دقیق نمونه‌گیری و بسنده کردن به کمترین نمونه مورد نیاز، تمرکز انجام مطالعات بر روی دانش‌آموزان دبیرستانی و کم اعتنایی به دانش‌آموزان راهنماییو بزرگسالان، تکه تک کردن مهارت‌های زندگی وعدم توجه همزمان به مجموعه مهارت‌ها در مطالعات ازجمله نقایص روش‌شناختی و محتوایی پژوهش های انجام شده در حوزه آداب و مهارت‌های زندگی است. محمد داودی و راستگو(۱۳۹۲) پژوهشی تحت عنوان" تأثیر عامل مدیریت در اجرای مطلوب طرح آموزش آداب و مهارت های زندگی اسلامی (طرح کرامت) در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمین زرندیه" انجام دادند. این تحقیق با هدف شناسایی عامل مدیریت بر اجرای مطلوب طرح آموزش آداب و مهارت های زندگی اسلامی (طرح کرامت) انجام پذیرفته است. در نهایت مشخص شد عامل مدیریت، در اجرای مطلوب طرح آموزش آداب و مهارت‌های زندگی اسلامی (طرح کرامت) باتوجه به نتایج بدست آمده مؤثر است. و مشخص شد بین وضعیت موجود و مطلوب عامل مدیریت در اجرای طرح آموزش آداب ومهارت‌های زندگی اسلامی (طرح کرامت) تفاوت وجود دارد. بین دیدگاه معلمین زن و مرد نیز در وضعیت موجود و مطلوب تفاوت وجود دارد. جهانپور و فکوری(۱۳۹۳) طی تحقیقاتی که درمورد ارزیابی طرح آموزش مهارت‌های زندگی بر بهداشت روانی و اعتماد به نفس دانش‌آموزان ابتدایی پایه اول انجام دادند به این نتایج رسیدند که: ۱-آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روانی و اعتماد به نفس دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان رشتخوار از دیدگاه مدیران و معاونین آموزشی و معلمان ابتدایی در سطح ۹۹٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. ۲- بین دیدگاه مدیران و معاونین آموزشی و معلمان ابتدایی زن با مرد به لحاظ سنجش تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روانی واعتماد به نفس دانش‌آموزان ابتدایی به طور کلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بندک و همکاران(۱۳۹۳) به بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر خلاقیت

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که آموزش مهارت‌های زندگی بر خلاقیت تأثیر دارد. به این نتایج دست یافتند که آموزش مهارت‌های زندگی به دلیل تغییر مثبت در خودپنداره، عزت نفس، خودآگاهی و کاهش استرس از لحاظ روانی آمادگی خلاقیت در دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. حسنی (۱۳۹۴) در پژوهشی به نقد و بررسی طرح کرامت در دوره ی آموزش ابتدایی پرداخت. در نقد و بررسی طرح کرامت در دوره ابتدایی می‌نویسد که به سبب عدم وجود مبانی نظری برای نظم دادن به مفاهیم ارزشی مورد بحث در واحدهای کار، اغتشاش و بی نظمی ایجاد شده است. عرب نیا و مشتاقی(۱۳۹۴) به بررسی بررسی اثربخشی آموزش بعد مهارت‌های اجتماعی طرح کرامت بر افزایش مهارت‌های زندگی شهروندی دانش‌آموزان دختر سال سوم پرداختند. نتایج این آموزش نشان داد که آموزش بعد اجتماعی طرح کرامت می‌تواند اثر معناداری بر مؤلفه‌های تربیت شهروندی(قانون‌گرایی، روحیه مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری و اعتماد به نفس) داشته باشد. ساده (۱۳۹۴) ، به بررسی نقش طرح کرامت در فراگیری آداب زندگی دانش‌آموزان دختر ابتدایی در سال اول پرداخته است. نتایج نشان داده است که اجرای طرح کرامت واحد کار همدلی، واحد کار مدیریت شادی، واحد کار مشورت، واحد کار نظم، واحد کار قناعت تأثیر معناداری بر فراگیری آداب و مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان دارد. و آموزش ویژه و هدفمند می تواند به توانمندی دانش‌آموزان در مهارت‌های زندگی کمک می کند و بر این دلالت دارد که آموزش طرح کرامت بر فراگیری آداب زندگی تأثیر مستقیمی دارد. نهاوندی (۱۳۹۵) به بررسی رابطه ی بین طرح کرامت و مهارتهای زندگی دانش‌آموزان پایه پنجم پرداخته‌است. نتایج بدست آمده نشان داد که: اجرای طرح کرامت بر رشد مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی در شهر خوی تأثیر دارد دانش‌آموزانی که طرح کرامت را گذرانده اند نسبت به دانش‌آموزانی که این طرح را نگذارنده اند مهارت خود آگاهی بالاتری دارند همچنین تصمیم‌گیری و مهارت‌های انضباط اجتماعی بالاتری دارند. محمدوند و همکاران(۱۳۹۵) پژوهشی تحت عنوان"بررسی میزان اثر بخشی اجرای طرح کرامت (اخلاقی ،اسلامی) بریادگیری مهارتهای زندگی در بین دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان نقده" انجام دادند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر طرح کرامت در دانش آموزان مدارس دوره دوم ابتدایی اجرا شد نمونه مورد مطالعه شامل ۱۳۰ نفر ازدانش آموزان دختر است . که بصورت تصادفی از مدارس دخترانه دوره دوم ابتدایی در شهرستان نقده انتخاب شدند. از روش همبستگی برای بررسی روابط بین متغیر ها استفاده شد. و نتایج نشان داد بین اجرای طرح کرامت و یادگیری مهارتهای چند گانه زندگی روابط معنادار وجود دارد. یوسفی افراکتی و صمدی(۱۳۹۶) بیان کردند که از نظر معلمان علاقه‌مندی دانش‌آموزان به یادگیری مهارت حل مسئله و بررسی راه‌حل‌های گوناگون و انتخاب بهترین راه‌حل، ارزیابی راه‌حل‌های انتخاب شده و مشارکت گروهی و تعامل در حل مسئله درحد قابل قبول است اما دانش‌آموزان در شناخت مسئله، مهارت جمع آوری اطلاعات ، توانایی تولید و خلق راه‌حل‌های مختلف و توانایی به اجرا درآوردن راه‌حل‌های مسئله هنوز نیاز به آموزش و برنامه دقیق‌تری دارند. به طورکلی نتایج این پژوهش نشان داد که از نظر معلمان میزان موفقیت برنامه آموزش آداب و مهارت‌های زندگی اسلامی (طرح کرامت) بر کسب توانایی مهارت حل مسئله دانش‌آموزان نیاز به توجه بیشتری دارد. برقی و گروسی (۱۳۹۶) نیز به بررسی تأثیر آموزش آداب و مهارت‌های زندگی (طرح کرامت) بر سلامت روحی و روانی و اعتماد و عزت نفس دانش‌آموزان پسر پایه ششم پرداختند و به این نتایج رسیدند که آموزش آداب و مهارت‌های

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

زندگی، سلامت روحی و روانی، اعتماد و عزت نفس دانش‌آموزان را بهبود می بخشد. همچنین به این نتیجه دست یافتند که تأثیر آموزش آداب و مهارت‌های زندگی بر نشانه های جسمانی و اضطراب، عزت نفس اجتماعی و عزت نفس تحصیلی معنا دار بوده است، اما بر افسردگی و عزت نفس خانوادگی معنا دار نبوده است. احمدی و همکاران(۱۳۹۷) پژوهشی تحت عنوان "بررسی تأثیر آموزش مهارت های زندگی بر امیدواری در دانش آموزان پسر پایه ی پنجم شهرستان کاشمر سال تحصیلی ۹۵-۹۶" انجام دادند. هدف تحقیق ایشان بررسی تأثیر آموزش مهارت های زندگی (طرح کرامت) بر امیدواری در دانش آموزان پسر پایه ی پنجم شهرستان کاشمر بود. نتایج تحقیق ایشان نشان داد آموزش مهارت های زندگی بر پرورش امیدواری در دانش آموزان پسر پایه ی پنجم شهرستان کاشمر تأثیر معناداری دارد و در نهایت نتایج فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر آموزش آداب و مهارت‌های زندگی برامیدواری دانش آموزان پسر پایه ی پنجم شهرستان کاشمر را مورد تأیید قرار داده است.

لذا باتوجه به مطالب عنوان شده و پژوهش‌های مختلف و نظر سنجی‌هایی که در خصوص میزان موفقیت اجرای طرح آموزش آداب و مهارت‌های زندگی مطابق با اهداف کلی طرح صورت گرفته است که نشان دهنده‌ی موفقیت طرح و تأثیر مثبت آن بر رشد شخصیت دانش‌آموزان، افزایش اعتماد به نفس، ایجاد فضای عاطفی و روانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد پژوهش‌های گذشته میزان موفقیت دانش‌آموزان را در مهارت‌های حل مسئله، بهداشت روانی، اعتماد و عزّت نفس، مسئولیت‌پذیری، خودآگاهی و انظباط اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌است. پژوهش حاضر در نظر دارد به بررسی طرح کرامت بر مهارت‌های زندگی اجتماعی- ارتباطی بپردازد و بعد فرهنگی آن را مورد توجه قرار دهد. در این پژوهش به دنبال آن است که میزان موفقیت دانش‌آموزان پایه سوم و چهارم ابتدایی را پس از گذراندن طرح کرامت بر ارتقای مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی حیا، دوستی و مدارا، عفت و غیرتمندی و چشم‌پوشی و صبر را در دانش‌آموزانی که این طرح را گذرانده‌اند و دانش‌آموزانی که طرح را نگذرانده‌اند را مورد بررسی و پژوهش قرار دهد. از جهت نظری این پژوهش به بررسی طرح کرامت و مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی می‌پردازد و اطلاعاتی را در این زمینه ارائه می‌دهد که از نظر کاربردی می‌تواند برای مسئولان و مجریان این طرح مفید باشد.

روش

روش پژوهشی، با توجه به نوع طرح پژوهش نیمه آزمایشی و با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بوده است. و از لحاظ هدف کاربردی است.

جامعه و نمونه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان پایه سوم و چهارم مقطع ابتدایی شهرستان گناوه استان بوشهر در سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸ می‌باشد. در مجموع شهرستان گناوه ۷۴ مدرسه ابتدایی دارد که در این پژوهش پایه سوم و چهارم آن مدنظر می‌باشد با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس نمونه ای به تعداد ۳۰ نفر انتخاب شده است سپس به دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و ۱۵ نفره کنترل تقسیم شده است برای جمع‌آوری داده ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

از پرسشنامه استاندارد مهارت‌های اجتماعی ماتسون(۱۹۸۳) و پرسشنامه استاندارد مهارت‌های ارتباطی کوئین دام (CSTR) استفاده شده است. با توجه به نظر اساتید محترم مخصوصا استاد راهنما و معلمان پرسشنامه از روایی مناسبی برخوردار است. مقدارآلفای بدست آمده از مؤلفه های تحقیق برابر با ۰,۷۸ می‌باشد که نشان از پایایی پرسشنامه است. روش اجرای طرح پژوهش نیز به شرح زیر بوده است:

روش اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از انتخاب نمونه مورد نظر(با توجه به ملاک های ورود و خروج) و گمارش تصادفی شرکت کنندگان در دو گروه آزمایش و کنترل، انتخاب شدند و سپس شرکت کنندگان گروه آزمایش در جلسات طرح کرامت قرار گرفتند. در حالی که، شرکت کنندگان در گروه کنترل، طبق روال همیشه درس‌ها را با روش تدریس معمول خود را دریافت کردند. لازم به ذکر است که آموزش های لازم توسط دو تن از معلمان پایه سوم و چهارم (که از لحاظ سابقه تدریس و شیوه تدریس یکسان بوده اند به عنوان معلمان اجرای طرح انتخاب شده اند) اجراشد. پس از پایان جلسات پرسشنامه های پژوهش همه در یک نوبت و در قالب یک شکل به دانش آموزانی که به عنوان نمونه انتخاب شدند، ارائه گردید و برای آن‌ها، توضیح کلی در مورد چگونگی پاسخگویی به هر پرسشنامه داده شد، سپس آن‌ها به پرسشنامه ها پاسخ دادند. تمام اطلاعات آن‌ها محرمانه بود و به شرکت کنندگان، این اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه و بدون نام می باشد. پس از تکمیل پرسشنامه ها، پرسشنامه ها توسط شرکت کنندگان هر دو گروه تکمیل شد و برای ادامه روند پژوهش مورد استفاده پژوهشگر قرار گرفت. روش اجرا شامل ۱۰ جلسه آموزش ۴۵ دقیقه ای معادل حدود ۸ ساعت آموزش در قالب نمایش واحدهای کار ۴ گانه طرح کرامت به شرح زیر در دو مقطع سوم و چهارم ابتدایی می‌باشد:

جدول ۱- مراحل اجرای روش تدریس

جلسات	محتوای جلسه
جلسه اول	ابتدا در طی ۲تا۳ جلسه در مورد ضرورت هر یک از واحد کارهای طرح کرامت در زندگی انسان‌ها، اینکه در صورت عدم وجود عزت نفس و کرامت در زندگی انسان‌ها، شخصیت او در زندگی و در جامعه لگدمال می شود و نمی توانند در زندگی به اهداف الهی خود نایل شود که این توضیحات مصداق این حدیث می باشد (من هانت علیه نفسه فلاتامن شرّه) برای دانش آموزان توضیح داده شد. همچنین توضیحات لازم درباره‌ی جایگاه موضوع واحد کار در منابع دینی، علمی و ارتباط آن با کرامت انسانی می‌باشد که مجری پس از مطالعه آن می‌تواند با آگاهی و توانایی بیشتری از عهده‌ی اجرای آن واحد کار برآید لذا مرور کامل مبانی هریک از واحدهای کار به صورت انفرادی یا دوره ها و کلاس‌های آموزشی مورد تأکید است.
جلسه دوم	گروه بندی دانش آموزان بر طبق نام‌ها یا موضوعات کرامتی(حیا، دوستی و مدارا، عفّت و غیرتمندی، چشم‌پوشی و صبر). بدین منظور دانش آموزان در دو مقطه سوم و چهارم ابتدایی با توجه به موضوعات کرامتی در هر پایه به گروه‌های مشخصی تقسیم می‌شوند.
جلسه سوم	در نظرگرفتن یک دفتر کار برای هر نفر از اعضای گروه بر اساس هر یک از موضوعات کرامتی. بدین صورت که قبل از معرفی شیوه های اجرایی لازم است دانش‌آموزان با ابزاری به نام دفترکار آشنا شوند. این دفتر در واقع کتابی است که

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

	مطالب آن توسط دانش آموزان با همکاری معلم، پدر و مادر و سایر دانش آموزان در طول سال تحصیلی تألیف خواهد کرد.
جلسه چهارم	در طول هر جلسه ۱ گروه قبل از تعیین موضوعات، طرح های ابتکاری خود را به دیگر دانش آموزان ارائه می دهند.
جلسه پنجم	از تمامی دانش آموزان خواسته شده که با توجه به موضوعات واحد کار و شیوه اجرایی خاص خود روزنامه دیواری تهیه نمایند و نمایشگاهی از نشریه دیواری ها گذاشته شود. شیوه‌های اجرایی شامل تمام فعالیت هایی است که دانش آموزان با هدایت غیرمستقیم و یا مستقیم مجری انجام می‌دهند و در حقیقت اصلی ترین مرحله ی اجرایی طرح اجرای شیوه‌ها است. و در فرایند اجرای شیوه ها، ضمن آشنایی دانش آموزان با مفاهیم و موضوعات، مایه های کرامتی آنان شکل می‌گیرد.
جلسه ششم	آیات مرتبط با (حیا، دوستی و مدارا، عفّت و غیرتمندی، چشم‌پوشی و صبر) در تابلو مدرسه نصب می شود. بدین منظور لازم است آیات قرآنی مرتبط با مفاهیم مدنظر برای دانش‌آموزان بیان شود.
جلسه هفتم	قصه خوانی در بین دانش آموزان که اولین و مهمترین شیوه در اجرای طرح کرامت است چرا که جایگاه ویژه‌ای در یادگیری کودکان دارد. و پس از اتمام قصه، بحث و گفتگو پیرامون مفاهیم و مطالب مندرج در بخش مبانی و همچنین پیام‌های قصه‌ی واحد کار آغاز شود و زمینه ای فراهم گردد تا همه دانش‌آموزان اعتقادات و آرای خود را درباره‌ی مطالب عنوان شده بیان کنند.
جلسه هشتم	اجرای مسابقه و بازی با موضوعات طرح کرامت، در این جلسه باتوجه به عنوان واحد کار و با تناسب به موضوع مسابقه وو بازی‌هایی طراحی می‌شود. و معلم نیز می‌تواند متناسب با اوقاتی که به هریک از واحد کار اختصاص می‌دهد مسابقه و بازی‌های دیگری به طور خلاقانه و بدیع به وسیله‌ی خود یل دانش‌آموزان طراحی و به مرحله‌ی اجرا درآورده و نکات مهم و جالب این مسابقات و بازی ها را در دفتر کار دانش‌آموزان ثبت نماید.
جلسه نهم	در این قسمت مجری و معلم می‌تواند به تناسب طرح کرامت از دانش‌آموزان بخواهد تا فعالیت هنری اجرا کنند. بدین صورت که کار نمایشی همچون فیلم، تئاتر، پانتومیم، عکس، طراحی و خوشنویسی، هنرهای تجسمی، روزنامه دیواری تهیه و ارایه کند
جلسه دهم	زنگ تفریح: در هر یک از واحد کارها برای جذاب شدن محتوای آن‌ها مطالبی تحت عنوان زنگ تفریح آمده است که گاهی مطالب آن‌ها با موضوع واحد کار مرتبط بوده و گاهی نیز ارتباط کاملی وجود نداشته و صرفاً برای رفع خستگی و اجاد فضایی شاد و مفرح می‌باشد.

و در نهایت دانش‌آموزان آنچه در طول طرح کرامت و اجرای واحد کارها آموخته‌اند را در دفتر برگ شکوفه واحد کار وارد کرده و دفتر را تکمیل می‌کنند.

تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی انجام خواهد شد و در بخش توصیفی میانگین، انحراف استاندارد و واریانس و در بخش استنباطی از آزمون تی-مستقل و تحلیل کوواریانس استفاده می‌گردد. نرم افزار مورد استفاده نیز SPSS 22 می‌باشد.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

نتایج

در جدول (۲) میانگین و انحراف استاندارد نمرات بدست آمده در بین سؤالات(توانایی دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرآیند ارتباط، ارتباط توأم با قاطعیت) در دو وضعیت پیش آزمون و پس آزمون در گروهای کنترل و آزمایش بیان شده است.

جدول ۲- شاخص های توصیفی مهارت ارتباطی

متغیرها	گروه های آماری	وضعیت آزمایش	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار
توانایی دریافت و ارسال پیام	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۲۸,۸۷	۶,۹۰
		پس آزمون	۱۵	۲۹,۵۳	۷,۰۵
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۳۰,۲۰	۷,۸۴
		پس آزمون	۱۵	۴۰,۴۷	۲,۶۷
کنترل عاطفی	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۳۰,۹۳	۵,۳۲
		پس آزمون	۱۵	۳۱,۹۳	۶,۲۶
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۳۲,۰۷	۶,۰۸
		پس آزمون	۱۵	۳۹,۸۰	۳,۱۲
مهارت گوش دادن	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۱۹,۸۷	۴,۹۸
		پس آزمون	۱۵	۲۰,۰۷	۴,۷۷
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۲۰,۴۰	۵,۲۳
		پس آزمون	۱۵	۲۶,۵۳	۱,۶۸
بینش نسبت به فرآیند ارتباط	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۱۵,۴۰	۳,۸۱
		پس آزمون	۱۵	۱۵,۹۳	۳,۹۴
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۱۶,۵۳	۴,۰۰
		پس آزمون	۱۵	۲۰,۸۰	۲,۱۱
ارتباط توأم با قاطعیت	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۱۷,۸۷	۳,۲۹
		پس آزمون	۱۵	۱۸,۲۷	۳,۸۸
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۱۸,۲۷	۳,۷۹
		پس آزمون	۱۵	۲۳,۲۰	۱,۴۷

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

در جدول (۳) میانگین و انحراف استاندارد نمرات بدست آمده در بین سؤالات(مهارت‌های اجتماعی مناسب، رفتارهای غیراجتماعی، پرخاشگری و رفتارهای تکانشی، برتری طلبی، اطمینان به خود داشتن، رابطه با همسالان) در دو وضعیت پیش آزمون و پس آزمون در گروهای کنترل و آزمایش بیان شده است.

جدول ۳- شاخص های توصیفی مهارت اجتماعی

متغیرها	گروه های آماری	وضعیت آزمایش	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار
مهارت‌های اجتماعی مناسب	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۶۶,۴۷	۱۰,۸۲
		پس آزمون	۱۵	۶۵,۸۷	۹,۶۴
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۶۸,۳۳	۸,۹۰
		پس آزمون	۱۵	۷۹,۰۷	۴,۸۵
رفتارهای غیراجتماعی	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۴۰,۷۳	۵,۹۲
		پس آزمون	۱۵	۴۰,۴۷	۵,۳۷
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۴۱,۸۰	۵,۲۹
		پس آزمون	۱۵	۴۸,۰۷	۵,۷۳
پرخاشگری و رفتارهای تکانشی	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۴۴,۸۰	۶,۸۸
		پس آزمون	۱۵	۴۴,۵۳	۶,۰۸
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۴۶,۰۰	۵,۸۳
		پس آزمون	۱۵	۵۲,۹۳	۳,۹۴
برتری طلبی، اطمینان به خود داشتن	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۲۳,۳۳	۴,۸۶
		پس آزمون	۱۵	۲۳,۴۷	۳,۷۸
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۲۳,۷۳	۳,۸۸
		پس آزمون	۱۵	۲۷,۲۷	۳,۷۱
رابطه با همسالان	کنترل	پیش آزمون	۱۵	۳۳,۱۳	۵,۴۲
		پس آزمون	۱۵	۳۲,۷۳	۴,۷۶
	آزمایش	پیش آزمون	۱۵	۳۴,۱۳	۴,۳۶
		پس آزمون	۱۵	۳۹,۲۷	۲,۵۵

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

جدول(۴) نتیجه ۴ آزمون چند متغیره بنام‌های اثر پیلایی، لاندای ویلکز، اثر هتلینگ و بزرگترین ریشه روی را جهت معنی‌داری هر متغیر مستقل را نشان می‌دهد. در صورتی که سطح معناداری آزمون‌ها کمتر از ۰,۰۵ بدست آید، معناداری اثر آن متغیر تأیید شده است.

جدول۴- نتایج آزمون های چند متغیره

اثرات		مقدار آماره	F	سطح معناداری	Partial Eta Squared
مقدار ثابت	اثر پیلایی	۰,۹۹۲	۳۳۷۴,۰۳۴	۰,۰۰۰	۰,۹۹۳
	لاندای ویلکر	۰,۰۰۸	۳۳۷۴,۰۳۴	۰,۰۰۰	۰,۹۹۳
	اثر هتلینگ	۱۲۲,۶۹۲	۳۳۷۴,۰۳۴	۰,۰۰۰	۰,۹۹۳
	بزرگترین ریشه روی	۱۲۲,۶۹۲	۳۳۷۴,۰۳۴	۰,۰۰۰	۰,۹۹۳
گروه های آماری (کنترل /آزمایش)	اثر پیلایی	۰,۳۲۹	۱۳,۴۹۲	۰,۰۰۰	۰,۳۷۰
	لاندای ویلکر	۰,۶۷۱	۱۳,۴۹۲	۰,۰۰۰	۰,۳۷۰
	اثر هتلینگ	۰,۴۹۱	۱۳,۴۹۲	۰,۰۰۰	۰,۳۷۰
	بزرگترین ریشه روی	۰,۴۹۱	۱۳,۴۹۲	۰,۰۰۰	۰,۳۷۰
نوع وضعیت (پیش آزمون / پس آزمون)	اثر پیلایی	۰,۲۵۰	۹,۱۵۴	۰,۰۰۰	۰,۳۴۸
	لاندای ویلکر	۰,۷۵۰	۹,۱۵۴	۰,۰۰۰	۰,۳۴۸
	اثر هتلینگ	۰,۳۳۳	۹,۱۵۴	۰,۰۰۰	۰,۳۴۸
	بزرگترین ریشه روی	۰,۳۳۳	۹,۱۵۴	۰,۰۰۰	۰,۳۴۸
وضعیت آزمون * گروه های آماری	اثر پیلایی	۰,۲۲۳	۷,۸۷۴	۰,۰۰۱	۰,۳۲۲
	لاندای ویلکر	۰,۷۷۷	۷,۸۷۴	۰,۰۰۱	۰,۳۲۲
	اثر هتلینگ	۰,۲۸۶	۷,۸۷۴	۰,۰۰۱	۰,۳۲۲
	بزرگترین ریشه روی	۰,۲۸۶	۷,۸۷۴	۰,۰۰۱	۰,۳۲۲

همانطور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، سطح معناداری آزمون برای متغیر نوع وضعیت (پیش آزمون یا پس آزمون) در هر ۴ آزمون مذکور کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ بدست آمده است. همچنین سطح معناداری آزمون برای متغیر گروه‌های آماری (کنترل و آزمایش) در هر ۴ آزمون مذکور کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ بدست آمده است و این یعنی نوع گروه های آماری نیز تأثیر گذار است و در نهایت سطح معناداری آزمون برای اثر متقابل یا همان تأثیر همزمان نوع گروه با وضعیت آزمون در هر ۴ آزمون مذکور کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ بدست آمده است و این یعنی تأثیر همزمان نوع گروه های آماری و نوع وضعیت(پیش آزمون و پس آزمون) بر متغیرهای مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی تأثیرگذار است.

بررسی تأثیر آموزش طرح کرامت بر مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

جدول (۵) مهمترین نتیجه تحلیل کوواریانس چند متغیره محسوب می شود. با استناد به نتایج این جدول در خصوص اثرگذاری برنامه های آموزش کرامت بر مهارت ارتباطی، مهارت اجتماعی و مهارت ارتباطی تصمیم‌گیری خواهد شد.

جدول۵-نتایج آزمون های اثرات بین آزمودنی ها

منبع تغییرات	متغیرهای وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آزمون
مدل تصحیح شده	مهارت ارتباطی	۱۴۲۷۲,۷۳۳	۳	۴۷۵۷,۵۷۸	۱۱,۵۴۰	۰,۰۰۰	۰,۳۸۲	۰,۹۹۹
	مهارت اجتماعی	۱۵۶۰۱,۶۶۷	۳	۵۲۰۰,۵۵۶	۷,۱۳۵	۰,۰۰۰	۰,۲۷۴	۰,۹۷۳
ثابت	مهارت ارتباطی	۹۲۶۰۳۵,۲۶۷	۱	۹۲۶۰۳۵,۲۶۷	۲۲۴۶,۱۰۱	۰,۰۰۰	۰,۹۷۶	۱,۰۰۰
	مهارت اجتماعی	۲۸۷۸۵۳۶,۰۶۷	۱		۳۹۴۹,۳۵۷	۰,۰۰۰	۰,۹۸۶	۱,۰۰۰
اثر گروه(کنترل – آزمایش)	مهارت ارتباطی	۵۸۸۰,۶۰۰	۱	۲۸۷۸۵۳۶,۰۶۷	۱۴,۲۶۳	۰,۰۰۰	۰,۲۰۳	۰,۹۶۰
	مهارت اجتماعی	۷۶۱۶,۲۶۷	۱	۵۸۸۰,۶۰۰	۱۰,۴۵۰	۰,۰۰۲	۰,۱۵۶	۰,۸۸۵
اثر وضعیت (پیش آزمون – پس آزمون)	مهارت ارتباطی	۴۸۹۶,۰۶۷	۱	۴۸۹۶,۰۶۷	۱۱,۸۷۵	۰,۰۰۱	۰,۱۷۵	۰,۹۲۳
	مهارت اجتماعی	۳۶۵۰,۴۰۰	۱	۳۶۵۰,۴۰۰	۵,۰۰۸	۰,۰۲۹	۰,۰۸۲	۰,۵۹۲
اثر همزمان وضعیت و گروه	مهارت ارتباطی	۳۴۹۶,۰۶۷	۱	۳۴۹۶,۰۶۷	۸,۴۸۰	۰,۰۰۵	۰,۱۳۲	۰,۸۱۶
	مهارت اجتماعی	۴۳۳۵,۰۰۰	۱	۴۳۳۵,۰۰۰	۵,۹۴۸	۰,۰۱۸	۰,۰۹۴	۰,۶۵۹
خطا	مهارت ارتباطی	۲۳۰۸۸,۰۰۰	۵۶	۴۱۲,۲۸۶				
	مهارت اجتماعی	۴۰۸۱۶,۲۶۷	۵۶	۷۲۸,۸۶۲				

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

منبع تغییرات	متغیرهای وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آزمون
کل	مهارت ارتباطی	۹۶۳۳۹۶,۰۰۰	۶۰					
	مهارت اجتماعی	۲۹۳۴۹۵۴,۰۰۰	۶۰					
کل تصحیح شده	مهارت ارتباطی	۳۷۳۶۰,۷۳۳	۵۹					
	مهارت اجتماعی	۵۶۴۱۷,۹۳۳	۵۹					

همانطور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، تأثیرگذاری نوع وضعیت (پیش آزمون و پس آزمون) بر هر دو متغیر مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی معنادار می‌باشد($P<0.05$). لذا اینگونه استنباط می شود که میانگین نمرات مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی در پیش آزمون و پس آزمون متفاوت است.

تأثیرگذاری نوع گروه آماری (کنترل و آزمایش) بر هر دو متغیر مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی معنادار می-باشد($P<0.05$). یعنی بلحاظ آماری، میانگین نمرات مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی در گروه های کنترل و آزمایش متفاوت است.

تأثیر همزمان نوع وضعیت (پیش آزمون و پس آزمون) و نوع گروه(کنترل و آزمایش) بر مهارت ارتباطی و مهارت اجتماعی بلحاظ آماری معنادار می‌باشد.

جدول ۶- نتایج تحلیل فرضیات پژوهش

فرضیه های پژوهش	گروه کنترل	آزمایش	نتیجه
آموزش طرح کرامت (واحد کار حیا) برمهارت های ارتباطی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد .	۱۱۵,۷۳	۱۵۰,۸۰	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار دوستی و مدارا) برمهارت های ارتباطی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد.	۱۱۹,۱۳	۱۵۱,۷۳	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار عفّت و غیرتمندی) برمهارت های ارتباطی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد	۱۱۲,۴۴	۱۲۵,۳۴	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار چشم‌پوشی و صبر) برمهارت های ارتباطی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد	۱۵۰,۵۲	۱۹۲,۳۰	تأیید

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

آموزش طرح کرامت (واحد کار حیا) برمهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد .	۲۱۴,۰۰	۲۲۶,۶۰	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار دوستی و مدارا) برمهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد.	۱۹۵,۱۳	۲۵۰,۲۷	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار عفّت و غیرتمندی) برمهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد	۲۳۰,۰۰	۲۹۳,۸۷	تأیید
آموزش طرح کرامت (واحد کار چشم‌پوشی و صبر) برمهارت های اجتماعی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان گناوه تاثیردارد	۱۹۱,۹۷	۲۲۱,۹۳	تأیید

یافته‌های تحقیق در جدول (۵) نشان می‌دهد که میانگین نمرات مهارت اجتماعی پس از اجرای برنامه‌های آموزش کرامت در گروه تحت آموزش افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه های پژوهش مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار چشم‌پوشی و صبر، عفّت و غیرتمندی، دوستی و مدارا، حیا) در مهارت اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی با احتمال ۹۵ درصد تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی اثربخشی آموزش طرح کرامت بر مهارت‌های زندگی (مهارت‌های ارتباطی- اجتماعی) دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان گناوه پرداخته است و با محدودیت‌هایی نیز مواجه شده است از جمله محدود و اندک بودن پژوهش‌های پیشین، به دلیل آنکه چنین پژوهشی قبلا صورت نگرفته است لذا مقایسه نتایج این پژوهش با سایر پژوهش‌ها را مشکل و محدود ساخته است که این امر یکی از محدودیت‌ها اساسی این پژوهش بوده است همچنین تعداد محدود نمونه اماری و عدم تعمیم این نتایج به سایر مدارس از عمده محدودیت‌های این پژوهش بوده است که در نهایت نتایج زیر حاصل شده است:

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت ارتباطی پس از اجرای برنامه های آموزش طرح کرامت(واحد کار حیا) در گروه تحت آموزش مقدار ۱۵۰,۸۰ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه فرعی اول تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش طرح کرامت(واحد کار حیا) بر مهارت ارتباطی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود. می‌توان اینگونه بیان نمود که دانش آموزان در صورتی افراد مفید و کار آمدی خواهند بود که قادر باشند مسائل و مشکلات زندگی اجتماعی را از طریق ایفای نقش درست حل کنند که این مهم میسر نمی شود مگر آنکه در دوران طلایی و مهم تحصیل به بلوغ فکری رسیده باشند و برای زندگی پر فراز و نشیب در جامعه خویش به آمادگی بالایی دست یافته باشند. یافته های پژوهش حاضر نشان داد با آموزش بعد حیا طرح کرامت در مدرسه در کنار آموزش های رسمی و تلفیق با دروس مختلف (در گروه آزمایش با توجه به نمرات به دست آمده و همچنین رفتارهای مشاهده شده) بعد حیا دانش آموزان افزایش می‌یابد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی همچون نهاوندی(۱۳۹۵)، محمدوند و همکاران(۱۳۹۵) و محمد داودی و راستگو(۱۳۹۲) همراستا می‌باشد.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت ارتباطی پس از اجرای برنامه‌های آموزش طرح کرامت(واحد کار دوستی و مدارا) در گروه تحت آموزش مقدار ۱۵۱,۷۳ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می شود که فرضیه فرعی دوم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه های آموزش طرح کرامت (واحد کار دوستی و مدارا) در مهارت ارتباطی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود این نتیجه را می‌توان اینگونه تفسیر نمود که یکی از شیوه های اثربخش آموزش دوستی و مدارا محول کردن کارهای روزانه به دانش‌آموزان است. این وظایف باید فرصت هایی را برای دانش‌آموزان فراهم کند تا احساس یاری رساندن به دیگران در او به وجود آید، افزون بر این در چنین شرایطی قوانین و پیامدها نیز باید برای دانش‌آموزان تعیین شوند. تأثیر مثبت ارائه ی چنین فرصتی به دانش‌آموزان این خواهد بود که وقتی آنان درک کنند توانسته‌اند حتی کوچک ترین کمکی برای دیگران باشد، نسبت به خود احساس مثبت پیدا می کند و پیامد داشتن چنین احساسی ایجاد حس ارزشمندی در اوست و با توجه به این امر که حس ارزشمندی و عزت نفس در ارتباط تنگاتنگ با هم قرار دارند در نهایت مهارت‌های ارتباطی آنان نیز تقویت می‌گردد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی برقی و گروسی (۱۳۹۶) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت ارتباطی پس از اجرای برنامه‌های آموزش طرح کرامت(واحد کار عفّت و غیرتمندی) در گروه تحت آموزش مقدار ۱۲۵,۳۴ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می شود که فرضیه فرعی سوم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه های آموزش طرح کرامت (واحد کار عفّت و غیرتمندی) در مهارت ارتباطی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی همچون نهاوندی(۱۳۹۵)، محمدوند و همکاران(۱۳۹۵) و محمد داودی و راستگو(۱۳۹۲) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت ارتباطی پس از اجرای برنامه‌های آموزش طرح کرامت(واحد کار چشم‌پوشی و صبر) در گروه تحت آموزش مقدار ۱۹۲,۳۰ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می شود که فرضیه فرعی چهارم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه های آموزش طرح کرامت (واحد کار چشم‌پوشی و صبر) در مهارت ارتباطی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود. به عبارتی دیگر میزان مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان از دو جهت دارای اهمیت است از یک جهت مدرسه هنگامی موفق است که در آن دانش‌آموزان به خوبی با یکدیگر ارتباط برقرار نموده و به شکل مؤثری در جهت رسیدن به اهداف مشترک همکاری کنند و این هماهنگی و تلاش جز در برقرای یک نظام ارتباطی مؤثر در سایه چشم‌پوشی و صبر امکان‌پذیر نخواهد بود و این امر میسر نخواهد شد مگر با اجرای مؤثر طرح کرامت چشم‌پوشی و صبر در تقویت مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی برقی و گروسی (۱۳۹۶) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت اجتماعی پس از اجرای برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار حیا) در گروه تحت آموزش مقدار ۲۲۶,۶۰ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه فرعی پنجم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار حیا) در مهارت اجتماعی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود. به عبارتی رشد آگاهی‌ها و مهارت های عقلانی لازم برای شناخت واحد حیا

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

باتوجه به خلق و خوی متفاوت دانش‌آموزان از اصول اساسی بوده و بایستی در طرح کرامت به آن توجه شود چراکه منجر به افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان از جمله مقابله با استرس، حل مسئله، تصمیم گیری می‌شود. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی عرب نیا و مشتاقی(۱۳۹۴) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت اجتماعی پس از اجرای برنامه های آموزش کرامت(واحد کار دوستی و مدارا) در گروه تحت آموزش مقدار ۲۵۰,۲۷ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه فرعی ششم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار دوستی و مدارا) در مهارت اجتماعی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود به عبارتی شرط اساسی برای پذیرش کار، دوستی و مدارا رشد اجتماعی دانش آموزان است. منظور از رشد اجتماعی این است که دانش آموزان پس از آموزش بتوانند در جامعه اظهار نظر، ایفای نقش و انتقادهای سازنده کنند و مهارت‌های اجتماعی، هم چنین روحیه گروه گرایی دانش آموزان و در پی آن حس همکاری و مشارکت تقویت شود. نتیجه رشد اجتماعی همانا مهارت اجتماعی دانش آموزان است و مهارت اجتماعی استعدادی است که باعث بروز رفتارهایی می شود که به صورت مثبت یا منفی تقویت می‌شوند. این مهارت‌ها می‌توانند در روابط آدمی با دیگران نتایج مثبت و موفقیت آمیزی به وجود آورند نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی عرب نیا و مشتاقی(۱۳۹۴) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که میانگین نمرات مهارت اجتماعی پس از اجرای برنامه‌های آموزش کرامت (واحد کار عفّت و غیرتمندی) در گروه تحت آموزش مقدار ۲۹۳,۸۷ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه فرعی هفتم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار عفّت و غیرتمندی) در مهارت اجتماعی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود. به عبارتی مهارت های اجتماعی به عنوان مجموعه ای از توانایی ها مطرح شده که یک فرد بتواند روابط اجتماعی مثبت و مفید را آغاز و حفظ نماید، دوستی و صمیمیت با همسالان را گسترش دهد، سازگاری رضایت بخشی را در مدرسه ایجاد کند، به افراد اجازه دهدکه خود را با شرایط وفق دهند و تقاضاهای محیط اجتماعی را بپذیرند و اجرای طرح کرامت منجر به افزایش این مهارت‌ها خواهد شد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی محمدوند و همکاران(۱۳۹۵) همراستا می‌باشد.

نتایج نشان داد که که میانگین نمرات مهارت اجتماعی پس از اجرای برنامه‌های آموزش کرامت (واحد کار چشم‌پوشی و صبر) در گروه تحت آموزش مقدار ۲۲۱,۹۳ بوده است که افزایش داشته و این افزایش به لحاظ آماری نیز معنادار تشخیص داده شد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که فرضیه فرعی هشتم تحقیق مبنی بر اثرگذاری برنامه‌های آموزش کرامت(واحد کار چشم‌پوشی و صبر) در مهارت اجتماعی با احتمال ۹۵ درصد تایید می‌شود به عبارتی می‌توان گفت که هر فردی در زندگی اجتماعی مجبور به برقراری ارتباط و تعامل با دیگرا است. این تعامل و ارتباط نیز تا حد زیادی به نوع نگاه و نگرش او به دنیای پیرامونش بستگی دارد. سبگ زندگی در واقع بیانگر درک و شناخت فرد از موقعیت و محیطی است که در آن زندگی می کند. مدرسه به عنوان نهاد رسمی تعلیم و تربیت وظیفه دارد با توجه به تغییر و تحولات جامعه جهانی و تنوع

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

نیازها و انتظارت، مهارت هایی را به دانش آموزان آموزش دهد تا آنان بتواند درک درستی از نقش و جایگاه خود در زندگی فردی و اجتماعی پیدا کنند نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشگرانی عرب نیا و مشتاقی(۱۳۹۴) همراستا می‌باشد.

براساس نتایج پیشنهاد می‌شود که یک بازنگری در طرح کرامت صورت گیرد. در وهلهٔ نخست، مبانی نظری قوی و بومی برای آن تدوین و تغییرات براین مبانی نظری استوار شود. همچنین به منظور تدوین مبانی نظری بومی، ارتباط طرح با اسناد بالادستی بررسی و متناسب سازی شود. همچنین در انتخاب محتوا، تعداد مضامین ارزشی و اخلاقی محدودتر شود و این مضامین با چالش های اخلاقی موجود در جامعهٔ امروز ایران متناسب گردد. و اهداف و محتوای برنامهٔ تربیت اخلاقی طرح کرامت به گونهای تنظیم شود که دانش‌آموزان بتوانند در زندگی و محیط واقعی (جامعهٔ کنونی ایران و جهان) از توانایی‌های کسب شده برای اعتلای زندگی خود بهره ببرند.

منابع

- آقازاده، محرم؛ رضایی، اکبر؛ کردستانی، فرشته؛ احتشامی تبار، اکرم؛ و آیتی، محسن (۱۳۸۴). بررسی ویژگی‌های انسان مطلوب نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در افق بیست ساله. تهران: مؤسسه پژوهشی برنامه ریزی درسی و نوآور یهای آموزشی، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- آقازاده، محرم(۱۳۸۰) بررسی میزان پوشش اهداف رفتاری برنامه ای طرح کرامت در کتاب های درسی دور ۀ ابتدایی (طرح پژوهشی) معاونت پرورشی، دفتر توسعه و برنامه ریزی امور پرورشی.
- احمدی فدافن, زهرا؛ نودهی، حسن؛ اکبری، احمد (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر آموزش مهارت های زندگی بر امیدواری در دانش آموزان پسر پایه ی پنجم شهرستان کاشمر سال تحصیلی ۹۵-۹۶، دومین کنگره بین المللی و سومین کنفرانس توانمندسازی جامعه در حوزه علوم انسانی و مطالعات تربیتی، تهران، مرکز توانمندسازی مهارتهای فرهنگی و اجتماعی جامعه. صص ۱۱-۱.
- ارجمندنیا، علی اکبر؛ غیاثی ندوشن، سعید؛ خوشنام، مژگان؛ و مقیمیان شیاده، مائده (۱۳۹۰). فراتحلیل پژوهش های انجام شده در حوزه آداب و مهارت‌های زندگی در ایران. نشریه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، (۴)۱۲، ۱۰۵-۱۴۶.
- برقی، رسول، و گروسی، ندا (۱۳۹۶). بررسی تأثیر آموزش آداب و مهارت‌های زندگی (طرح کرامت) بر سلامت روحی، روانی، اعتماد و عزت نفس دانش‌آموزان دوره ابتدایی، پنجمین همایش ملی راهکارهای توسعه و ترویج علوم تربیتی ،روانشناسی، مشاوره و آموزش در ایران، تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- بندک، موسی؛ ملکی، حسن؛ عباس پور، عباس؛ ابراهیمی قوام، صغری (۱۳۹۳). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر خلاقیت دانش‌آموزان. فصلنامه علمی- پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، (۴)۱، ۱۸۹-۲۰۰.
- جلیلی آبکنار، سمیه (۱۳۸۹). آموزش مهارت‌های اجتماعی. مجله تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۱۰۴، ۷۲-۶۶.
- جهانپور، علی محمد، و فکوری، حسین (۱۳۹۳). ارزیابی طرح آموزش مهارت‌های زندگی (طرح کرامت) بر بهداشت روانی و اعتماد به نفس دانش‌آموزان دوره‌ی اول و دوم ابتدایی شهرستان رشتخوار از دیدگاه مدیرا و معاونین آموزشی و معلمان(آموزگاران) ابتدایی. همایش ملی علوم تربیتی و روانشناسی.
- حسنی، محمد (۱۳۹۴). بررسی نقد و چهارچوب نظری طرح کرامت در دوره ی دبستان. دو فصلنامه علمی- ترویجی علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، سال سوم، شماره۵، ۵۳-۲۱.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

- حامی کارگر، مظاهر (۱۳۸۸) بررسی میزا ن تحقق اهداف طرح کرامت در مدارس ابتدایی کشمر (طرح پژوهشی) وزارت آموزش، و پرورش، معاونت آموزش و نوآوری .
- خضری، آناهیتا (۱۳۹۳). آموزش مهارتهای اجتماعی به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در نظام آموزش فراگیر، نشریه تعلیم و تربیت استثنایی، جلد ۱، شماره ۱۰۹، ۸۴-۷۸.
- خسروجردی، محسن (۱۳۹۷). اهمیت یادگیری مهارت‌های ارتباطی در دوران مدرسه و دانشگاه. بازیابی شده از سایت موسسه فرهنگی رهپویان دانش و اندیشه./http://rahpooyan.ir
- سبزوار، مریم، لیاقتدار، محمدجواد، و عابدی، احمد (۱۳۹۴). مقایسه ابعاد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی مدارس غیردولتی بدون کیف و دولتی شهر اصفهان. فصلنامه علمی پژوهشی رویکردهای نوین آموزشی اصفهان، (۱)۱۰، شماره ۲۱، ۱۲۰-۱۰۵.
- ساده، زهرا (۱۳۹۴). نقش طرح کرامت در فراگیری آداب زندگی دانش‌آموزان دختر پایه اول شهر قاین. مجموعه مقالات همایش ملی آموزش ابتدایی. دوره اول، ۳۵۹۴-۳۵۸۶.
- سعادتی، موسی، و دهقان دهنوی، گلناز (۱۳۹۳). روش های آموزش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان در مدارس. نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان شناسی، مرودشت، شرکت اندیشه سازان مبتکر جوان.
- عرب نیا, مریم و سعید مشتاقی،(۱۳۹۴)، تأثیرآموزش بعد اجتماعی طرح کرامت بر افزایش مهارتهای زندگی شهروندی دانش آموزان، اولین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی، شیراز، موسسه عالی علوم و فناوری حکیم عرفی شیراز، صص ۶-۱.
- عربگل، فریبا؛ محمودی قرائی، جواد؛ و حکیم شوشتری، میترا (۱۳۸۴). اثر برنامه آموزش مهارت‌های زندگی بر عملکرد دانش‌آموزان سال چهارم دبستان. تازه‌های علوم شناختی، (۷)۳، ۵۱-۵۷.
- قنبری شهواری, محسن؛ سکینه جنگچی مینایی؛ سمیه جنگچی مینایی؛ فاطمه کمالی و بلقیس ذاکری، ۱۳۹۷، بررسی میزان همخوانی واحدهای کارتعریف شده طرح کرامت بامحتوای کتب هدیه های آسمان دوره ابتدایی، چهارمین همایش علمی پژوهشی استانی از نگاه معلم، میناب، آموزش و پرورش شهرستان میناب. صص ۱-۸.
- عمید, علی اکبر و کبری عسکری زیارتی،(۱۳۹۷)، چگونه توانستم با اجرای طرح کرامت در بین دانش آموزان کلاس ششم دبستان وحدت (۲) گلند فخرآباد پرخاشگری را در آن ها کاهش دهم، کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی - اجتماعی، خوی، دانشگاه آزاد اسلامی زرقان -آموزش عالی علامه خویی وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری،صص ۱۷-۱.
- یوسفی افراکتی، ربابه (۱۳۹۱). میزان موفقیت آموزش آداب و مهارت‌های زندگی (طرح کرامت) بر کسب توانایی مهارت حل مسئله دانش‌آموزان از دیدگاه معلمان. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی.
- گیلک، مهناز (۱۳۸۵). آموزش مهارت‌های زندگی از طریق فعالیت های مکمل و فوق برنامه. مجله پیوند، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، شماره ۳۱۸، ۴۵-۳۹.
- مؤمنی مهموئی، حسین؛ تیموری، سعید؛ و رحمان پور، محمد (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روان و عزت نفس دانش‌آموزان دختر پایه پنجم مقطع ابتدایی. فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، (۶)۴، ۹۱-۱۱۲.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

- محمد داودی, امیر حسین و کبری راستگو، ۱۳۹۲، تأثیر عامل مدیریت در اجرای مطلوب طرح آموزش آداب و مهارت های زندگی اسلامی (طرح کرامت) در مدارس ابتدایی از دیدگاه معلمین زرندیه، اولین کنفرانس بین المللی حماسه سیاسی (با رویکردی بر تحولات خاورمیانه) و حماسه اقتصادی (با رویکردی بر مدیریت و حسابداری)، رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. صص ۱۰-۱.
- محمدوند, فرحناز؛ فریبا ایرانی و محرمعلی خدابنده، ۱۳۹۵، بررسی میزان اثر بخشی اجرای طرح کرامت (اخلاقی ,اسلامی) بریادگیری مهارتهای زندگی در بین دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان نقده، ماهنامه «علوم انسانی اسلامی» ۱ (۱۱(. صص ۱۶-۱.
- نهاوندی، رستم (۱۳۹۵). بررسی رابطه ی بین طرح کرامت و مهارتهای زندگی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی در شهر خوی. چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار
- Matson,J.L.,Fee,V.E,Coe,D.A.,& Smith,D.(2000). A social skills program for developmentally delayed preschoolers. Journal of Clinical Child Psychology,20(4),428-433.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۱، شماره ۱۵ ، زمستان سال ۱۴۰۰

Investigating the Effectiveness of Teaching Dignity Plan on Life Skills (Communication-Social Skills) Genaveh Elementary School Students

Dr. Minoo Tabatabai[1], Dr. Nafiseh Rafiei[2], Azadeh Diri[3]

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effectiveness of dignity plan training on the skills of elementary school students in Genaveh. The present research is semi-experimental in terms of method according to the type of research design and applied in terms of purpose. The statistical population of the present study was all third and fourth grade female students of elementary school in 1399-1398 in Genaveh, Bushehr province. Using the available sampling method, a sample of 30 people was selected and then divided into two groups of 15 experimental and 15 control. In this study, two standard questionnaires of social skills Matson (1983) and communication skills of Queen Dam (CSTR) (2004) have been used. Data were analyzed by SPSS software version 22 with independent t-test and analysis of covariance. The results showed that the effect of statistical group type on both communication skills and social skills was significant ($P < 0.05$). Also, after the implementation of the dignity plan, the amount of communication skills has increased and the amount of social skills has also increased after the implementation of the dignity plan. Therefore, the implementation of the dignity plan leads to the improvement of social and communication skills among students, and it is suggested that this plan be implemented among students of all levels.

Keywords: Dignity Plan, Life Skills, Communication Skills, Social Skills

[1] Assistant Professor, Department of Humanities, Fooladshahr Branch, Payame Noor University, Fooladshahr, Iran

[2] Assistant Professor, Department of Humanities, Pirbakran Branch, Payame Noor University, Pirbakran, Iran

[3] M.Sc. Student of Educational Sciences, Department of Humanities, Isfahan Branch, Payame Noor University, Isfahan, Iran (Author in charge)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]